

Ücret ve maaşların zekâtı

“Meraklı” rumuzlu okuyucumuz: “Mal varlığı (ilmihal kitaplarında belirtilen altın miktarının üzerinde) olan; fakat her ay vergisi bordrosundan peşinen kesilen memur veya işçinin tekrardan tasarruf ettiği paraların zekâtını vermesi gerekiyor mu?”

Memurların maaşları, işçilerin ücretleri, avukat, doktor, mimar, mühendis, berber, terzi vs. gibi serbest meslek sahiplerinin düzenli veya düzensiz gelirleri hiç şüphesiz az veya çok kazançtır ve Cenâb-ı Hakk’ın, “Onlara verdiğimiz rızktan infâk ederler”1 âyetinde ifâdesini bulan “rızk”Â şümûlüne girerler. Veren Cenâb-ı Rezzâk-ı Kerîm’dir; infâk etmekle yükümlü olan da kuldur.

Bordro üzerinden düzenli ödenen türden de olsa, başka türden de olsa, vergi zekâtтан ayrı bir kalemdir. Zekât Kur’ân’ın talebidir. Vergi ise devletin tensibine göre oranı değişiklik arz edebilen, vatandaşın devletin hizmet giderlerine katkısı ve yardımıdır. Devlet, hizmetinin devamlılığı için bütün kesimleri belirli oranlarda vergi vermekle yükümlü tutabilir. Zekât verenlerin vergiden veya verginin bir kısmından kendilerini muaf saymaları câiz olmadığı gibi; vergi verenlerin, kendilerini zekâtтан muaf saymaları da doğru değildir. Her iki yaklaşım da, kul hakkını ihlâl mânâsı taşıyabilir.

Ebû Ubeyd’in rivâyetiyle, Hulefâ-i Râşidîn’in sabit gelir sahiplerinin maaşları için zekât uygulaması şöyledir: Hazret-i Ebu Bekir (ra) çalışanlara devlet gelirlerinden “atâ” adıyla pay (yani maaş) verirdi. Bu maaşı verirken onlara, üzerinden bir sene geçen nisap miktarı mallarının olup olmadığını sorardı. Eğer varsa, verdiği atâ’dan bunun zekâtını kesiyordu.

Aynı uygulamayı Hazret-i Osman (ra) ve Hazret-i Ali’de (ra) yapmıştır. Hattâ Hazret-i Ali’nin (ra), “Kişinin yeni kazandığı malının üzerinden bir sene geçmedikçe, o mala zekât tahakkuk etmez” dediği de Ebû Ubeyd’in rivâyetleri arasında. Fakîh sahabîlerden Abdullah b. Mes’ûd’un (ra) fetvâsı da bu yöndeydi. Ebû Ubeyd bu rivâyetleri değerlendirerek, Hulefâ-i Râşidîn’in hak sahiplerine verdikleri atâdan hemen zekât tahsil etmediklerini; fakat üzerinden bir yıl geçmiş diğer mallarının

zekât borcunu bu atâdan tahsil ettiklerini bildirir.2

Sâbit gelirliler veya serbest meslek sahipleri, aylık elde ettikleri kazançtan zarûrî giderlerini, yani aslî ihtiyaç için yaptıkları harcamaları ve varsa borçlarını düştükten sonra ellerinde kalan miktarın zekâtını vermelidirler. Bu zekât; her ay elde edilen bu birikimin toplamı üzerinden yıl sonunda—nisap miktarına ulaşması halinde—bir defada kırkta bir (yani yüzde iki buçuk) oranında verilmelidir.

Zekât aylık verilmek istenirse hesap şöyle yapılır: Aylık gelirimizden, aylık borçlarımızla birlikte zarûrî giderlerimizi düşeriz. Geri kalan para, diğer aylarda da aşağı yukarı aynı ölçülerde elimizde kalıyor ise; on iki ay ile çarpılır. Ortaya çıkan rakam eğer nisap miktarını (80 gram altını) aşıyor ise, % 2,5'nin o aya tekâbül eden kısmını hemen öderiz. Bu uygulamayı her ay periyodik bir şekilde yaptığımız takdirde zekât borcundan kurtulmuş oluruz.

Dipnot:

- 1- Bakara Sûresi, 2/3;
- 2- El-Emvâl, 564..